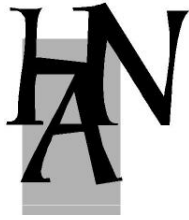

IAN

Nitraat

Stiching Heidelberg Appeal Nederland
21/5/2000

Nitraat

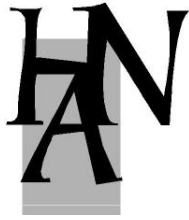
Geachte redactie,

In overleg met de redactie van het Agrarisch Dagblad hebben ondergetekenden de volgende 'open brief' aan minister Brinkhorst opgesteld ter plaatsing op uw opiniepagina

In een kort bericht in het Agrarisch Dagblad van 18 mei jl. gaf uw, minister Brinkhorst, te kennen niet overtuigd te zijn door de kanttekeningen die enkele deskundigen hebben geplaatst bij het nitraatbeleid. Om die reden leek het ons van belang voor u in een 'open brief' een en ander op een rij te zetten.

De acute en chronische effecten van nitraatname en de endogene nitraatproductie (nitraat dat de mens zelf aanmaakt) zijn zowel mechanistisch (farmacologisch en fysiologisch) als epidemiologisch grondig onderzocht en zijn nog steeds onderwerp van wetenschappelijke studie gezien de recente ontwikkelingen op dit gebied. Er zijn nauwkeurige uitspraken te doen over de risico's verbonden aan exogene nitraatbelasting. Zeer recent (1999) is daarover in Engeland een uitgave van de Royal Society of Chemistry verschenen waaraan ook RIVM medewerkers bijdragen hebben geleverd. In dezen uitgave passeren alle bekende aspecten van nitraat in relatie tot milieu en volksgezondheid de revue. De belangrijkste volksgezondheidsrisico's die in bovengenoemde uitgave aan de orde komen zijn het blauw-baby syndroom (korte termijn effect van nitraatbelasting) en het ontstaan van kanker (lange termijn effect van nitraatbelasting). Deze beide volksgezondheidsrisico's worden ook in onze artikelen in H₂O (1999) aan de orde gesteld. Wij constateerden op basis van een veelheid aan toxicologische, farmacologische en epidemiologische gegevens dat nitraat een verwaarloosbaar volksgezondheidsrisico is en blijft. De afwezigheid van volksgezondheidsrisico's als gevolg van exogene nitraatbelasting heeft niets te maken met het handhaven van de nitraatnormering maar alles met de toxicologische eigenschappen van nitraat en het farmacologisch 'gedrag' van nitraat in het menselijke lichaam. De Nitraatrichtlijn vraagt in die context een inspanning die niet meetbaar toevoegt aan de verbetering van de volksgezondheid. De meest recente verzameling van onderzoeksgegevens -zoals bijvoorbeeld weergegeven in de RSC uitgave- ondersteunt deze conclusie. In de Amerikaanse wetenschappelijke literatuur is men echter al een stap verder. Daar wordt openlijk de mogelijkheid bediscussieerd om de nitraatnorm voor drinkwater te verhogen gezien de evidente afwezigheid van enige functie van de huidige drinkwaternorm waarmee dure, en overbodige, zuiveringsstappen van drinkwater kunnen worden vermeden.

Aan alle bekende nitraatthema's is de afgelopen jaren een nieuw onderwerp toegevoegd. Nitraat speelt namelijk een belangrijke rol in de afweer tegen ziektekiemen (zoals *Salmonella*) in maag en darmen. Nitraat, zo is duidelijk geworden, heeft een fysiologische rol van betekenis in het schoonhouden van de menselijke ingewanden. Kortom, de mens heeft nitraat nodig in zijn voeding om gezond te blijven. Dit aspect, hoewel van ontegenzeggelijk belang in relatie tot de volksgezondheid (en de voedselveiligheid; de aanwezigheid van nitraat in de voeding kan zo infecties van maag en darmen tegengaan), wordt niet meegewogen in de beoordeling van de nitraatnormering en ook niet door u genoemd in uw reactie in het Agrarisch Dagblad. Een scala van aspecten ten aanzien van nitraat hebben wij aan de orde gesteld in beide H₂O artikelen waarmee de nitraatdiscussie is gevoed met feitenmateriaal dat tot nu toe in normeringsafwegingen onderbelicht zijn gebleven of zelfs niet zijn meegenomen. In de Amerikaanse literatuur wordt nadrukkelijk gewezen op deze en andere hiaten in de normonderbouwing van nitraat. Het is dan ook van belang de fundamentele wetenschappelijke

literatuur als uitgangspunt te nemen om de risico's van nitraat te kunnen beoordelen, zoals wij hebben gedaan in beide H₂O artikelen. De door de WHO onderbouwde richtlijn voor nitraat kan voor u dan ook geen excuus zijn, gezien de recente ontwikkelingen aan het wetenschappelijke nitraatfront die (nog) niet zijn meegenomen in de onderbouwing van de nitraatnormering.

Het moge duidelijk zijn dat de nitraatnorm voor drinkwater (en daarmee voor grondwater) aan waarde heeft ingeboet zo niet overbodig is geworden als gevolg van voortschrijdend inzicht dat aan uw ministerie helaas voorbij is gegaan blijkens uw reactie. Aangezien de Nitraatrichtlijn ook de bescherming van oppervlaktewater beoogt is het meer dan noodzakelijk stikstofnormering voor die doeleinden te ontwikkelen. De 50 mg NO₃⁻ norm is nu eenmaal een (achterhaalde) medische norm die geen inzicht kan bieden in oppervlaktewaterkwaliteit. Alleen humaan toxicologische overwegingen zijn daarin meegenomen. Ecologische overwegingen hebben bij het vaststellen en het implementeren van deze norm geen rol gespeeld. Ecologische normering van stikstof kent echter andere onderzoeksprioriteiten en zal ook leiden tot een andersoortige normstelling. Wil men ten behoeve van ecologische doelstellingen streefwaarden of normen voor stikstofverbindingen aanleggen, dan moeten uiteraard de redenen daartoe wel uit effecten in het ondiepe grondwater worden afgeleid. Waar die grenzen voor oppervlaktewaterkwaliteit liggen is een politieke afweging. Bovendien lijkt het verstandig voedselproductie, als fundamentele noodzakelijkheid voor de wereldbevolking, in een zo breed mogelijke context te reguleren dan alleen binnen een ecologisch kader. Daarvoor is een ecologisch kader verre van toereikend. Van een biodivers landschap kan de mens nu eenmaal niet eten en dus leven. Een biodiversiteitspotentieel van de diverse landbouwgebieden in de wereld zou meer zicht kunnen geven op de meest geschikte plekken waar landbouw moet plaatsvinden.

De Nitraatrichtlijn is een verouderd, evident gebrekkig geformuleerd en gefundeerd verbodsmanagementinstrument dat niet zal leiden tot een beter gereguleerde landbouw. Stichting HAN heeft de afgelopen jaren, met de hulp van vele ter zaken kundigen, getracht deze discussie te rationaliseren naar het beschikbare feitenmateriaal dat in overvloedige hoeveelheden aanwezig is. In die zin staan wij ter uwer beschikking ten dienste van de maatschappij die ons ter harte gaat.

Met de meeste hoogachting,

Prof. Dr. A. Bast

Prof. Dr. M. Donze

Prof. Dr. R.D. Schuiling

Dr. J. C. Hanekamp